

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק**בג"ץ 3304/07****בפני :**

כבוד המשנה לנשיאה א' ריבלין
 כבוד השופט א' א' לוי
 כבוד השופט ס' גוברמן

העותרים :

1. ליאור לוי
2. שני לוי
3. סידס אלירן
4. מיכאל חסיד
5. נעמה מרדכי
6. בזכות, המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות

נ ג ד

המשיבים :

1. מדינת ישראל
2. משרד הרווחה

עתירה למתן צו על-תנאי**תאריך הישיבה :**

כ"ד בתמוז התשס"ט (16.7.09)

בשם העותרים :

עו"ד שרון פרימור

בשם המשיבים :

עו"ד עינב גולומב

פסק-דיןהמשנה לנשיאה א' ריבלין:

בהחלטה שניתנה ביום 24.9.2008 פורטו עיקרי העתירה שלפנינו. מדובר בעתירה שהגישו אנשים עם מוגבלות שכלית קשה הזכאים לדיור חוץ-ביתי, ואשר בקשתם לדיור בקהילה נדחתה בנימוק שעל-פי הקריטריונים שפרסם המשיב 2, מקומם של העותרים במעונות פנימייתיים. העותרים כללו בעתירה טענות שונות כנגד

הקריטריונים האמורים, והודגשו זכותם של העותרים לשילוב ולדיוור בקהילה והזכויות הקשורות בכך: הזכות לשוויון, לכבוד, לפרטיות ולחירות תנועה. בתגובה לעתירה פרשו המשיבים את עמדתם העדכנית באשר לקריטריונים המנחים לעניין הפניית לדיוור בקהילה. וכך נכתב בהחלטה:

בתגובתם לעתירה הציגו המשיבים עמדה מעודכנת ביחס לקריטריונים המנחים לעניין הפנייה לדיוור בקהילה. הקריטריונים החדשים קובעים הליך פרטני בכל מקרה ומקרה שנדון לפני ועדת האבחון ומתחשב בעמדת האפוטרופוסים. המשיבים צמצמו את ההגבלות שהיו קיימות בקריטריונים הקודמים וכעת הם מתנים את הדיוור בקהילה רק בדיות השירותים הרפואיים הניתנים במסגרת הקהילה, ובהעדר בעיות התנהגויות קשות או התנהגות אלימה. על מנת ליישם את הקריטריונים החדשים החליטו המשיבים להרחיב את מערך הדיוור בקהילה הקיים תוך התאמתו לאנשים בעלי פיגור שכלי שעד כה לא הופנו לדיוור בקהילה. לצורך כך החליטו המשיבים לפתוח הוסטלים שבהם יתגוררו בין 16-24 דיירים בקהילה. פתרון זה לשיטתם מספק את האיזון הנכון בין השאיפה לשכן אנשים עם מוגבלויות בקהילה לבין היכולת להקצות משאבי כוח אדם שיוכל לשם כך.

נראה איפוא כי העתירה השיגה את מטרתה באורח חלקי. הקריטריון של דיות השירותים הרפואיים הניתנים במסגרת הקהילה הוא סביר. כך גם השיקול הנוגע לבעיות התנהגויות המשכלל את מרכיב הסיכון הנשקף לבעלי המוגבלות ולסביבתם. לא למותר לציין כי טוב עשו המשיבים שביטלו את הקריטריונים שעמדו לעותרים לרועץ בדבר היכולת להשתלב במרבית תחומי הפעילות שהקהילה הסובבת מאפשרת ובדבר היכולת להשתלב במסגרת יומית שמעמיד המשיב 2. קריטריון זה אינו נגזר כלל וכלל מהוראת סעיף 7א לחוק הסעד. כמו כן, שיתופם של האפוטרופוסים בהליך ההחלטה הוא נוהל ראוי ויש להניח כי הוא כולל גם את יידועם באשר לאפשרויות השונות העומדות לפניהם. נראה כי באימוץ קריטריונים אלה נפתחה הדלת בפני העותרים לעבור לדיוור בקהילה במסגרת הוסטלים. מסגרת זו נראית לי מידתית ואינה נופלת בהרבה מפתרון הדיוור שביקשו העותרים. עם זאת, סברנו כי ראוי לקבל מידע משלים בעניינם של העותרים עצמם ושל אחרים במצבם.

המשיבים נתבקשו אפוא להגיש לבית המשפט הודעה מעדכנת בדבר החלטת ועדת האבחון בעניינם של העותרים ובדבר התקדמות ההליכים לפתיחת הוסטלים ברחבי הארץ המיועדים לאנשים עם מוגבלות קשה.

מאז שניתנה החלטה זו הוגשו הודעות מטעם הצדדים וניתנו החלטות נוספות. ביום 16.7.2009 ניתנה החלטה שלפיה חלה התקדמות רבה הן בהיבט העקרוני והן בהיבט המעשי של העתירה, והמדינה נתבקשה להגיש הודעה מעדכנת נוספת בנוגע להתקדמות הנושא של פתיחת הוסטלים.

ביום 16.11.2009 עדכנה המדינה כי הליכי המכרז לפתיחת הוסטל עבור אנשים במצבם של העותרים התקיימו, נבחר זוכה ("מעון רהט ביתנו"), ונבחר אתר להקמת ההוסטל בשכונת בית צפאפא שבעיר ירושלים – בסמוך לבתי מגורים ובמרחק של דקות נסיעה ספורות ממרכז מסחרי גדול המוקם בשכונת גילה. צוין כי במבנה המיועד להוסטל מתבצעות עבודות התאמה יסודיות שמטרתן להנגיש את המבנה עבור דייריו העתידיים. הודגש כי בשלב זה העותרים הם הקבוצה העיקרית המיועדת לדיוור בקהילה במסגרת ההוסטל. עוד נאמר כי לפי לוח הזמנים המתוכנן עבודות השיפוץ וההנגשה קרובות לסיום וההוסטל אמור להיפתח בחודש ינואר 2010.

העותרים הגישו גם כן הודעה מטעמם ובה הם מתנגדים לפתרון שהוצע על-ידי המדינה. העותרים מציינים כי בעקבות העתירה שונתה מדיניות המשיבים: "אם עד אז קבעו המשיבים באופן גורף כי לא יותר שיבוצם במסגרות דיוור בקהילה, הרי שבעקבות הגשת העתירה בוטלה החרגתם ממסגרות דיוור בקהילה, ומעתה מתאפשר, לפחות מבחינה עקרונית, שיבוצם בקהילה, בחסות המשיבים". עם זאת, כך סבורים העותרים, שיבוצם בהוסטל בשכונת בית צפאפא אינו עולה בקנה אחד עם זכותם לשילוב אמיתי ומשמעותי בקהילה. לדבריהם, מאפייני השכונה, המרקם התרבותי-דתי שלה, אורחות החיים והשירותים המוצעים בה אינם מתאימים לצרכי-השילוב של העותרים.

בחנו את קורות העתירה, את השינויים שחלו מאז שהוגשה ואת מכלול טענות הצדדים, ובאנו למסקנה כי העתירה מיצתה את עצמה. אין עוד מחלוקת באשר לכברת הדרך שעשתה המדינה לצורך קידום התכלית החשובה של שילוב אנשים עם מוגבלות, דוגמת העותרים, בקהילה. המדינה חזרה והצהירה כי מדיניותה כיום היא להעדיף – ככל שהדבר אפשרי – את שילובם של אנשים עם מוגבלות שכלית במסגרת של דיוור

בקהילה, ולא במסגרת של מעונות פנימייתיים. העדפה זו מוצאת ביטוי בשינוי מדיניות ובצעדים בשטח. אין ספק כי המהלכים הנעשים בתחום הדיור בקהילה הם חלק מרכזי מתהליך רחב וחיוני של קידום השוויון של אנשים עם מוגבלות וההגנה על זכותם לכבוד ולהשתתפות פעילה בחברה (ראו המסגרת החקיקתית הקבועה בחוק שוויון אנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998). יש לקוות כי תהליך זה, על היבטיו הרבים, יוכיח את עצמו כמהפכה של ממש בתחום זכויות אנשים עם מוגבלות, תחום המשקף במידה רבה את דמותה של החברה ואת מצב זכויות הפרט בה. למותר לציין כי תהליך זה מצריך השקעת משאבים, מחשבה, תכנון לטווח ארוך וחתירה להתאמת התשתית הקיימת לצרכיה של אוכלוסייה זו.

כבר בהחלטה מיום 24.9.2008 נאמר כי שינוי המדיניות של המשיבים הוא ראוי, וצוין כי: "נראה כי באימוץ קריטריונים אלה נפתחה הדלת בפני העותרים לעבור לדיור בקהילה במסגרת הוסטלים. מסגרת זו נראית לי מידתית ואינה נופלת בהרבה מפתרון הדיור שביקשו העותרים". עם זאת, ראינו לנכון להוסיף ולעקוב אחר התקדמות ההליכים לפתיחת הוסטלים באופן שיינתן מענה לעותרים ולאחרים במצבם. תהליכי המכרז נתקלו בקשיים, וחלף זמן עד שהגענו עד הלום, אך לפי דברי המדינה בחודש ינואר השנה אמור היה להיפתח ההוסטל בבית צפאפא שבירושלים, שהעותרים יכולים להיקלט בו. אנו ערים לקשיים שמפרטים העותרים באשר לפתרון ספציפי זה, והרי ברי לכל כי השילוב מחייב חשיבה על סוגיות מן הסוג שמעלים העותרים, ובפרט על האפשרות האמיתית של אותם אנשים עם מוגבלות, בהתאם ליכולותיהם האישיות, להתערות בקהילה וליהנות משירותים הולמים. שאלה זו הנוספת, שאין חולקין על חשיבותה, אינה יכולה להידון במסגרת העתירה הנוכחית שעברה גלגולים רבים מאז הוגשה מלכתחילה. נוכל אך לקוות כי לא יהא צורך בפנייה נוספת לערכאות בעקבות היישום בפועל של המדיניות החדשה. העתירה שבפנינו, מכל מקום, נתמצתה, משהמשיבים הכירו בצורך לשנות את מדיניותם בנושאים שעומדים בלב העתירה.

הנה כי כן, במסגרת עתירה זו, ולאחר שבמישור העיוני חלה התפתחות ראויה כאמור, הפתרון המעשי המוצע על-ידי המדינה, שכבר עומד על תילו, ממצה את מתחם הביקורת וההתערבות השיפוטית בתיק הנוכחי. התוצאה היא שהעתירה נדחת. בנסיבות העניין ולאור השתלשלות התיק, יש מקום לחייב את המשיבים בהוצאות המשפט שנשאו בהן העותרים, וכן בשכר טרחת עורך-דין בסכום של 20,000 ש"ח.

ניתן היום, י"ט בשבט התש"ע (3.2.2010).

א' א' לוי 3304/07-54678313

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה-לנשיאה

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 07033040_P32.doc גח
מרכז מידע, טלי 02-6593666 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן